

a nagyközönségnek egyformán, legyen az a magyar rovásírás vagy valami igénytelen rovar problémája. A polihisztorok fajtájából való volt s ebben a tekintetben hasonlított a legendás hírű Brassai Sámuelhez. De míg — amint Lambrecht fejtegeti — Brassai csupa rendszer és módszer, addig Hermann Ottó eleme a rendszertelenség, módszere a módszer-telenség. Brassai tanít, oktat, Herman alkot. Nem kerül el az apró részletekbe, inkább a «nagy egységek meglátása felé tör». Ha valami újat fedez fel, addigi működési területét otthagyja s az új jelenség tanulmányozását kezdi el. Így jutott el a pókok világától a magyar pásztor-terminológia összefoglalásának megírásáig, a lakatosműhelytől a Madártani Intézet igazgatói állásáig. Jelentőségének maradandóságát csak akkor látjuk igazán és tudjuk értékelni, ha a könyv utolsó lapjait olvassuk, ahol Lambrecht azokat a tudósokat sorolja fel, akik az ő nyomdokain haladtak a tudomány útjain. Van itt ethnografus, ornithológus, a halak és rovarok életének tanulmányozója. Munkái illusztrálásához még megfelelő művészi gárda neveléséről is tudott gondoskodni.

Az életrajz megírását pedig aligha bízhatta volna másra a kiadó, mint Lambrecht Kálmánra, aki Herman Ottó mellett nevelkedett és műhelyének legalaposabb ismerője. Szerzőnk az agg polihisztor romantikus, megpróbáltatásokkal és polémiákkal, gánccokkal és elismeréssel gazdag életének minden mozzanatát igen plasztikusan eleveníti fel. Sok helyen már a regényes korrajz határát érinti. Nyomatékosan ki kell emelnünk A borsodi Bükk ősembere c. fejezetet, amelyben bepillantást nyerünk az ősemberkutatás rejtélyes vilgába. Itt Lambrecht klasszikusan tömör összefoglalást nyújt az ifjúságnak egy tudományágról. Igen helyes az, hogy

Herman Ottó munkáiból közöl idézeteket, de ezek ebben az ifjúság részére szánt könyvben nem egy helyen túl hosszúra nyúlnak s a szaktudományok területére kanyarodnak át. Kossuth Lajosnak Herman Ottóhoz intézett egyik levelét sem itt kellett volna először publikálni.

A Könyvbarátok Szövetsége hozzá méltó kulturmissziót teljesítene, ha fokozatosan ugyanilyen formában kiadná Kőrösi Csoma Sándor, a két Bólyai, Magyar László és mások életrajzát. A jobb sorsra érdemes ifjúsági regényirodalmunk mellett nagy szükség volna ilyen munkákra is.

Gunda Béla.

Magyar reneszánsz írók. A *Magyar Irodalmi Ritkaságok* 29-ik füzete ismét hiányt pótló és alapvető. Fénykép felvételeket nyújt: Vitéz Jánosról, Janus Pannoniusról, Hunyadi Mátyásról, Callimachus Experiensről, Galeotto Marzióról, Bonfiniről, Bartholomaeus Pannoniusról, Oláh Miklósról, Mindszenti Gáborról, Forgách Ferencről, Istvánffyról, Bornemisza Péterről Enyedi Györgyről, Gyergyai Albertről, Rimay Jánosról, Zrinyi Miklósról.

E nevekből is látszik, hogy összefüggő képet igyekszik festeni arról a nemzeti műveltségünket megtermékenyítő szellemi mozgalomról, melyet reneszánszszal és humanizmussal szoktunk megjelölni.

A füzetet Kardos Tibor, az ismert fiatal reneszánszkutató irányításával a Berzsenyi Dániel reál gimn. V—VIII. o. tanulói rendezték sajtó alá. Összeállításuk a hely szűke ellenére érzékelteti azt az első ízben Fögel Józseftől hangoztatott igazságot, hogy a reneszánsz és reformáció közötti időszak irodalma csak addig és oly módon szakadékos, amíg és amily mértékben ismeretlen a magyar humanizmus története.

A XVI. sz. magyar irodalom alkotásai (panegyricusok, epithalamiomok, széphistóriák stb.) már a XV. században is virágoztak. Míg a XVI. század irodalmi emlékeinek nyelve magyar, addig a XV. századé az európai közízlésnek megfelelően — latin. Ha nyelvük különböző is, végeredményében valamennyiükben ugyanaz a magyar szellem munkálkodik. (L. Főgelnek akadémiai székfoglalóját, továbbá Berczeli A. Károly fordítását: Magyar költő magyarul: Janus Pannonius, Főgel előszavával).

A *Magyar Irodalmi Ritkaságok* reneszánszfüzete csak izelítő.

Folytatni kell e tárgykört legalább két füzetben. Úgy, mint Péterffyvel is. Folytatni kell olyan szemelvények közzétételével, amelyekben leginkább felragyog a humanista stíluseszmény, a «maior stilus».

Hol mutatkozik meg, hol kristályosodik ki leginkább minden irodalom formája? Költészetében. Föltétlenül hozni kell a magyar reneszánsz költői termékeit is.

A jelen füzetnek az a cikke, mely a Virtualis Magyarországról szól, igen jól van összefoglalva, de jelen formájában — azt hiszem — nagyon is tudományos. Sok olvasottságot tételez fel az olvasó részéről.

Örömmel üdvözljük e kitűnő füzetet és várjuk a magyar reneszánsz költői termékeinek bemutatását.

Főgel Sándor.

Stadler Frieda: Valaki vár engem.

Valaki vár engem . . . ez a kedves, szelíd mondat súlyos, felelősségteljes szimbolumá nő Stadler Frieda kezében; szimboluma a lány, az asszony, az ember valahová való tartozásának. Valaki vár engem: az élettárs, az embertárs, az Isten! Nem vagyok soha egyedül, mert valaki az élet minden pillanatában várja tőlem a

segítést, a figyelmet, a szeretetet. Fiatal lányok felé induló friss, tiszta szavak ezek, de nincs az az asszony, aki ne tanulhatna belőle modern élet-szemléletet krisztusi alapon.

Ami az egész könyvet kiemeli és külön helyre állítja, az nemcsak közvetlensége, amely szavainak tanítói, nevelői élet oly simára csiszolja, hogy csak a lélek hat és sugárzik minden mondatából és hogy az élet minden vonalán végigfutó, halk, finom kézmozdulata sokkal mélyebb dolgokra mutat, mint mások keze — nemcsak ez teszi egyedülállóvá a mai irodalomban — hanem teljesen modern fölfogása is. Szegény modern lány, de sokat szídnak és kínoznak téged, mert más vagy, gyökeresen más, mint néhány évtized előtt! De Stadler Frieda egyetlen egyszer sem mondja ezt, sőt, rámutat minden modern áramlatban rejtőző értékre. A mai élet minden megnyilvánulásához megértő kézzel nyúl; a család semmivel se helyettesíthető gyönyörűségét első helyre teszi ugyan, de nem küldi vissza, csak vissza a háztartásba az asszonyt, hanem rámutat mindarra a helyre, — ó nagyon sok van — ahol az asszonyi munka nélkülözhetetlen, ahol a különleges női idegzet, adottság, lelkület a legjobban hasznosítható. Ne oda törekedjenek, ahol csak «pótférfiak», hanem oda, ahol épen, mert nők, női tulajdonságaik miatt nem pótolhatók. Stadler Frieda könyve élő könyv és a föléje hajló leányszemek szebb és igazabb tükörbe nem tekinthetnek, mint amikor ebben keresik a jövőjüket formáló tiszta, nemes irányelveket.

Nagy Méda.

Moravek Endre: Nagymagyarország nemzetiségei. (Kincsestár 4. *Magyar Szemle Társaság* kiadása.)

A könyv aktualitása vitán felül áll. Magyarország feldaraboltságá-